

De Pyrolavallei

FRANS NIEUWENHUIZEN

De toestand van de natuurterreinen in ons land stemt tot enige ongerustheid. Zo zijn in het binnenland door de toenemende vergrassing veel voormalige heidevelden omgetoverd in pampavelden waar massaal het pijpestrootje staat te wuiven in de wind. Wij behoeven wat dit betreft niet al te ver van huis te gaan: ook in de duinen van Schoorl rukt het pijpestrootje op. Ook voor dopheide en zonnedaauw, om maar eens twee voorbeelden te noemen, ziet het er niet al te best uit, doordat de duinen steeds droger worden. In dit artikel wordt beschreven hoe men in de duinen van Schoorl probeert om de toestand van vroeger weer terug te krijgen.

Zo rond de eeuwwisseling werden in deze duinen nog flinke plassen aangetroffen, waar regelmatig werd gezwommen en geschaatst. Zelfs nog gedurende de jaren dertig, zo weten oudere inwoners van Schoorl zich te herinneren, was in het zuidoosten van de voormalige meeuwenkolonie een grote plas aanwezig, waar tijdens de winter menig baantje werd getrokken.

Natuurbeleidsplan

Deze oude toestanden komen meestal niet vanzelf terug: daar is de nodige inventarisatie, inspanning en vooral geld voor nodig. Naar aanleiding van haar Natuurbeleidsplan liet het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in 1990 weten dat zij positief stond ten opzichte van het creëren van enkele natte duinvalleien in het Schoorlse duingebied. In ijltempo, want als er zoiets wordt aangeboden moet je er snel bij zijn, werd gekozen

voor een drietal lokaties die in het verleden toch al verstoord zijn geweest door menselijke activiteiten, zoals zandwinning en de aanleg van ruiterspanden. Allereerst werden er de nodige vergunningen aangevraagd, zoals een ontgrondingsvergunning bij de provincie en een aanlegvergunning bij de gemeente Schoorl. Ofschoon de commissie van Natuur, Landschap en Milieu van bovengenoemde gemeente aanvankelijk enige bedenkingen had op het gebied van de waterhuishouding, kon na discussie met een hydroloog het groene sein gegeven worden. En zo kon Staatsbosbeheer in februari 1991 met het werk beginnen.

Pyrolavallei

Zoals gezegd werd gekozen voor enkele lokaties waar zich in het verleden allerlei menselijke activiteiten hadden afgespeeld en waar men dus moeilijk kon spreken van "puur natuur". Hieronder bevond zich ook de Pyrolavallei, niet te verwarren met de Pyrolavlake, die in het uiterste zuidwesten van het duingebied is gelegen. De Pyrolavallei is een voormalige zandmennerij en is gelegen in het noordoosten van het gebied, nabij de Paardenhemel te Groot. Doordat hier in het verleden veel zand is afgegraven, onder andere voor de kalkzandsteen-industrie, is een vrij laagliggende vlakte ontstaan waar veel dopheide, zonnedaauw (twee soorten), strandduizendguldenkruid en klein wintergroen voorkwam. Aan de wetenschappelijke naam van dit laatste plantje heeft de vallei zeer waarschijnlijk haar naam te danken.

In de loop der jaren echter is, voornamelijk door verdroging, de zonnedaauw geheel verdwenen, evenals het strandduizendguldenkruid, terwijl je het klein wintergroen met het welbekende lan-taartje moet zoeken! Ook de dopheide stond hier min of meer te kwijnen, een reden te meer om juist hier met behulp van zwaar materieel natte duinvalleien te creëren.

Nieuwe plassen

Over een oppervlakte van ruwweg anderhalve hectare werd gemiddeld zo'n zestig centimeter zand afgegraven. Deze werkwijze werd op drie plaatsen toegepast en wel op zodanige manier dat er drie verschillende nivo's ontstonden. Met andere woorden: er werd zo diep uitgegraven dat er gedurende het hele jaar in plas 1 water zou blijven staan. Plas 2 moest volgens berekening in de herfst, winter en tijdens het voorjaar water bevatten, terwijl plas 3 op de winter na gerust droog mocht komen te vallen.

Een knap uitgedacht plan, maar of het in de toekomst ook als zodanig zou uitpakken was nog maar de vraag. Overigens was er met dergelijke werkzaamheden al ervaring opgedaan in soortgelijke projecten, onder andere op Texel, dus geheel vreemd stond men er niet tegenover. Wanneer wij nu (najaar '94) terugkijken op een en ander, dan is de prognose op werkelijk verbluffende wijze uitgekomen. Zelfs gedurende de extreem warme en

In de toekomst is ook duizendguldenkruid te verwachten (foto: Ruth van Crevel).

De graafwerkzaamheden in 1991 (foto: Frans Nieuwenhuizen).

vooral droge zomerperiode van 1994 was er in plas 1 nog ruimschoots water aanwezig. Ook plas 2 stond nog lang niet droog, alleen plas 3 was, zoals destijds voorspeld, volledig droog komen te liggen. Tijdens de maand september viel er zo'n slordige 230 mm water en het hoeft geen betoog dat er thans op alle drie nivo's fikse waterplassen zijn ontstaan.

Planten en meeuwen

In de loop der jaren heeft de vegetatie zich al aardig ontwikkeld. Zo zijn er al diverse russen gevonden, waaronder zomp-, greppel- en knolrus. Ook het sterrekroos neemt toe, evenals waternavel en smalbladig fonteinkruid. Helaas is er nog geen spoor van zonnedauw, strandduizendguldenkruid en parnassia. De oorzaak moet worden gezocht in het aantal meeuwen dat hier overdag bivakkeert. Vanaf het vroege voorjaar tot diep in de zomer worden hier vele honderden zilvermeeuwen gesignaleerd die voor een enorme bemesting zorgen. Tevens zijn de oevers van plas 1 en 2 bezaaid met kalkrijke uitwerpselen en uitgebraakte voedselresten, zodat wij moeilijk kunnen spreken van een ideaal substraat voor zonnedauw. Wel zijn hier veel stikstofminnende grassen en russen te vinden.

Onder: De afgeplagde Pyrolavallei (foto: Frans Nieuwenhuizen).

Rechts: Voor amfibieën is de Pyrolavallei een zeer geschikt leefgebied geworden (foto: Marc Janssen).

Waterbewoners

Al in juni 1991, dus enige maanden na de aanleg, werden in plas 1 enige dikkopjes van de rugstreeppad waargenomen, alsmede enkele bootsmannetjes en één geelgerande waterroofkever. In het voorjaar en de zomer van 1994 zijn de plasjes 1 en 2 wat

grondiger bekeken. Nu werden duizenden dikkopjes van de gewone en de rugstreeppad gesignaleerd. Vooral deze laatste komt hier vrij veel voor en zijn "geratel" is tijdens het voorjaar niet van de lucht. Tevens werden hier in juni enkele kwakende groene kikkers gehoord en dat is ronduit verheugend te noemen. Merkwaardig genoeg is er geen spoor van de bruine kikker te bekennen, maar vermoedelijk hebben wij deze "zwijgzame" soort gewoon over het hoofd gezien. Ronduit blij waren we met de vondst van de kleine watersalamander (wifje) in plas 2. Naast bootsmannetjes werden er enige duikerwantsen aangetroffen en enkele larven van libellen. De rugzwemmers hadden zich in aantal enorm vermeerderd en er werden meerdere geelgerande waterroofkevers gezien. Tijdens de warme julimaand werden wij geteisterd door talloze goudoogdazen, terwijl wij tijdens de avonduren werden gekweld door de overal voorkomende steekmuggen!

Toekomstbeeld

De natte duinvalleien in de Pyrolavallei ontwikkelen zich volgens plan. De plasjes zullen ieder jaar worden geïnventariseerd op het voorkomen van waterinsekten en andere geleedpotigen alsmede amfibieën. Het is met name interessant hoe de kleine watersalamander zich zal ontwikkelen. De beide paddesoorten zullen zich in dit milieu uitstekend kunnen handhaven, evenals de groene kikker en zijn bruine soortgenoot. De roofzuchtige larven van de geelgerande waterroofkever zullen geduchte tegenstanders krijgen aan de libellelarven en deze beide rovers eten dikkopjes...

Wat de vegetatie betreft die wij hier hadden verwacht, zullen wij nog enig geduld moeten hebben. Door de felle predatie van vossen elders in ons duingebied zijn de meeuwen daar praktisch verdwenen. Dit zal ongetwijfeld ook een keer in de Pyrolavallei het geval zijn. Wanneer alle kalk en stikstof uit de bodem is verdwenen, zullen zonnedauw, strandduizendguldenkruid en parnassia zich hier weer thuisvoelen. Op één van de andere locaties waar natte valleien zijn gecreëerd, deed ik in juli '93 al een mooie vondst. Tijdens een fikse wandeling struikelde ik, nou ja bij wijze van spreken dan, over een klein polletje ... inderdaad ja, strandduizendguldenkruid!!

Frans Nieuwenhuizen is boswachter van de Schoorlse Duinen.

